

Universal Declaration of Human Rights - Kasem

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

LOGO BANJA TIGISIM NABIINA NJWE-LAO WADE

PULIM

De na se we nabiina njwea de logo banja chega chwonja wade maama kugu zege logo maama wopwolo, de chega de yezura banja ne.

De na se we de na ba tɔge chega chwonja to mo jaane nikantɔgɔ de tigura de popɔra ko twi nabiina lanja ne, ye nabiina maama yaa lage se wopwolo de yezura yaa taa wora.

De na se we nɔɔno maama taa tei o tete se tigura de popɔra ye taa wora, fefeo de peenem njwaane, se wade sem ja kuri.

De na se we teene maama taa jege wolim, de ni seem de mimɔɔ.

De na se we "UN Charter" tɔɔ kom paɔe ko se wade sem njwea wolim njwaane se baara de kaana taa ye bedwe logo ywonni de wopwolo de yezura njwaane.

De na se we UN Tigisim teene dem maama ke nimɔɔ se chega chwonja wade sem ja kuri nabiina zula de wopwolo njwaane.

De ta na se we ko yaa lamma lanyerane se de ni wade sento kuri se ko ja wopwolo de yezura ko ba logo banja.

De Laam wo se we

"General Assembly" dem pe

Logo Banja Tigisim Wade sem se ko taa ye won-kolo kodoo na wo woli ko ja wopwolo de logo fɔgem de yezura na wo pa nabiina njwea taa jege kuri logo banja maama ne to.

Wadaa 1

Ba loge nɔɔna maama se ba taa ye bedwe mo ba njwea de ba chega seini, ye fefeo teira kɔtaa. We pe ba swa de bobonja mo se ba taa ye nubiu daane ye ba jege da njwanja.

Wadaa 2

Logo banja tigisim wade sem pe chwonja se nɔɔno maama taa jege chega chwonja na wo pa ba njwea taa jege zula to. Wade sem ta we ba ba fee nabiinu o chega chwonja ne naa ba cheese o dwi o yetana, o logo lane, o we nɔɔna naa o bobonja njwaane. Wade sem ta we ba ba jege se ba taa cheese nɔɔno we o ye baaro naa kaane, kwooo o jejegero naa ba na loge o me to njwaane.

Wade sem ta tage se woli da we popɔra ba jege se ka taa wora nabiina lanja ne ba teo politiksi naa ko wade naa ko na ye kolo to njwaane. Naa ba pɔɔre nɔɔno we o nwonji teo kolo ta na wo vere ko tete to njwaane.

Wadaa 3

Ko ye nɔɔno maama chega chwonja mo se o taa njwe ye fefeo naa foonee teira.

Wadaa 4

Wadaa kam we nabiin-yeiku naa kabɛ totonja naa kabɛ pipio daa ye taa wora logo banja ne.

Wadaa 5

Ba ba jege chwonja se ba pa naɓno yaare cham yerane ko na wo manje se nabiinu yaare tei to.

Wadaa 6

Naɓno maama ye nabiinu mo o ze paɗ o wo mɛ maama logo banja yoba. Logo banja wadɛ sem maama yiga ne, wadaa teira na wo ta we o dae nabiinu.

Wadaa 7

Nabiina maama ye bedwe mo wadaa yiga ne. Wadaa choo naɓno maama mo; ka ba paɓɓre naɓno ka yaga. Ka kwoli nabiina maama mo se wolo wolo ye cheɛse o dwonj.

Wadaa 8

Naɓno maama wae o saɗ naɓno o dwonj kaɓte delo maama wone nenɛene ko tu na ke o choge teo kom wadɛ selo na pa naɓno wom ɗwea ywona to.

Wadaa 9

Ba baa wane ba ja naɓno kaɗ yerane ba gare ba ke o peena diga naa ba zeili o o teo ne pa o vo zoora te-gaa ne.

Wadaa 10

Ba na jaane naɓno fee wora se ba di o sareya kaɓte ne lanyerane ko manj de teo kom wadɛ na tinji tei to ba ni o seene o choge naa o wo choge.

Wadaa 11

1. Ba na jaane naɓno we o choge o manje waarem ba na wo di o bora tata ba ba jege chwonja ba te we choge fee wora se ba pa ko tu chwonja se o ja lya de sareya tiina se ba woli o se ba di taane dem kaɓte ne.

2. Ba baa wane ba ta we naɓno yaa ke o choge naa ba ta we o ve se o yaa ke kolo na manje keim chega chwonja ne to, ye ka manja ne wadaa yaa teira ko ɗwaane. Ko kwaga ne tata ba baa wane ba pa naɓno waarem na dage de dwoi waarem delo dwi o deim yaa na wo jwonj o na choge manja kalo to.

Wadaa 12

Ba ba jege chwonja ba daane naɓno kaɗ yerane o bobonja keiri seini, naa o diga tiina, naa o ɗonj de o pwola totonja seini. Ba nam ba jege chwonja ba ke o kekeo kolo na wo choge naɓno wom yu to. Wadaa kanto choo naɓno maama mo o kekeo maama seini, ye daanem teira.

Wadaa 13

1. Naɓno maama wae o beiri o bobonja na lage tei ye o zoore o bobonja na lage mɛ maama to, o teo ne.

2. Naɓno maama wae o nwonj teo de teo, naa o tete teo ne o beiri o vei teo kodwonj ye o jwoora.

Wadaa 14

1. Nɔ́nɔ wolo maama na nɛ chem o teo ne, o wane o duri o vo o taa zoore sateene dedwonna ne o wopwolo de yezura nɔ́waane.
2. De ko de, o cham dem na dae nenɛɛne politiksi lanja ne ko wo taa chamma se o duri o nwon. O na chɔge teo kom wade ge mo naa o kekeo kom na wo de UN wade sem na manje tei to sateene dedwonna baa se de jwon o mole mole.

Wadaa 15

1. Nɔ́nɔ maama jege teo, o na nwon mɛ.
2. Ba baa wane ba zeili nɔ́nɔ o teo ne, naa ba fee o se o ye leiri teo o bobonja na lage tei to.

Wadaa 16

1. Baara de kaana na bege ba ti to wae ba di daane ye ba yetana, naa ba na nwon tekolo, naa ba na tɔge Wechorja kalo dwi to baa wane ko cheinji ba se ba ye di daane ba lo sɔ́ɔ. Ye ba kadiri seini ba maama ma daane, ba zora de ba nɔ́wea seini, ye ba wae ba yage daane manja de manja, ba tete bobonja na lage tei.
2. Kadiri wio ye baaro de kaane tete yerane na se se ba zo daane, ye ko dae we nɔ́nɔ mo fee ba to.
3. Sɔ́ɔ tiina - baaro de o kaane de o bu - mo ye sayu kugu takeiri wone. Konto nɔ́waane tekeiri dem de teo kom maama jege se ba taa ni ba banja ne mo, ba taa choo ba wolwanno maama wone.

Wadaa 17

1. Nɔ́nɔ maama wae o jege o tete nyɔ́ɔne wonno, naa o de o badwonna wae ba tei wonno daane.
2. Ba baa wane ba vere nɔ́nɔ wonno naa ba pa se o ye taa lage wonno.

Wadaa 18

Nɔ́nɔ maama wae o bon o na lage tei. O wae o ke o bobonja keiri, o wae o tɔge Wechwona kalo dwi o na lage to; o nam ta wae o leiri o Wechwona naa o bonem o yerane naa o de kɔ́ɔ, ye o bere nɔ́ɔna Wechwona kam o taane de o totonja seini.

Wadaa 19

Nɔ́nɔ wae o nɔ́ɔne o bobonja na lage tei. O wae o tɛ kolo maama o na bonje o yu ne, ye nɔ́nɔ ba jege chwona se o cheinji o ni. O wae o beiri labaare o bobonja o daare o pae labaare dwi maama labaare tɔ́nno de walese bam maama wone se de jage jei mamma.

Wadaa 20

1. Nɔ́nɔ maama wae o tɔge o zoore asɛmble naa tigusim dwi maama na ye yezura tigusim to.
2. Ba baa wane ba fee nɔ́nɔ se o zo tigusim delo o na ba lage to.

Wadaa 21

1. Nɔ́nɔ maama wae o tɔge o di o teo gɔ́mente paare; o nam ta wae o tɔge o voti o kuri nɔ́ɔna o ke gɔ́mente dem wone.
2. Nɔ́nɔ maama wae o jwon wolim delo o teo gɔ́mente na jege de woli de nɔ́nɔbia maama to, ko ma da ko ma da.

3. Gɔmente maama dam wo taa tɔge de nɔɔnbia kwora na we tei to mo. Nɔɔnbia bam kwora kam mo yei ni ka bere nɔɔnbia bam na wo kuri ba gɔmente dem paare tiina tei to. Kurim dem jege se ko de voti lao naga mo, se nɔɔno maama voti o boboŋa na laga tei to, ye se ko de voti wadaa kam naga chekke.

Wadaa 22

Nɔɔno maama teo gɔmente jege se de taa choo o nwea laŋa ne de de dam, de de naduni dedaane de na jege nimɔɔ tei de sateene dedwonna to se ko pa nɔɔno wom nwea ja kuri se o wane o ji nɔɔno lanyerane.

Wadaa 23

1. Nɔɔno maama wae o ke totonj; o wae o kuri o boboŋa na de totonj delo, ye fee wora se totonj dem taa jege kuri na pa o ywonni de wopwolo ye o ba lia we ba wo zan ba le o totonj dem ne to.

2. Nɔɔno maama ka, ye ko ba chuli o na ye wolo dwi to, jege se o taa jwonj nweo na mae de o totonj dem dam na mae tei to mo.

3. Wolo maama na toŋa ko marj se o nweo taa ye zegere se ko wane ko ni o tete dedaane o diga tiina lanyerane. Ko ta marj se o taa ne fee o totonj je ne.

4. Nɔɔno maama wae o tɔge o zoore totonj je tigusim yalo na wo woli o o totonj laŋa seini to.

Wadaa 24

Nɔɔno maama jege chwonja se o taa jege sio de sio marja, dedaane hawase bagera o na o ke totonj je ne to; ye o ta wae o jwonj daa bem wone o jeini nɔɔno ne o sia ye ba baa le o nweo wone.

Wadaa 25

1. Fee wora se nɔɔno maama taa nwe nwea na jege kuri ye ka ywoma ka pae o tete de o diga tiina to. Ko marje se wodiiru, zora je, assibita na ni yezura seini to dedaane won-telo maama na wo woli pa se nwea taa ywoma to taa wora. Fee ta mo wora se wolim taa wora ko pae nɔɔno maama nenene o na ba toŋa, o na weela, naa o na jigi nabwom jaweo nwaane, o na ye badeim naa kadeim, o na kwe naa nɔɔno na ye zore tu, o ware se o ni o tete banja ne.

2. Fee wora se ba taa fage ba ni niina de bia banja ne lanyerane. Bu maama, o jege kwo yoo o ba jege kwo yoo, ko marje se ba ni o banje ne mo ba woli o se o ke nɔɔno.

Wadaa 26

1. Nɔɔno maama jege chonja se o ke sikuuli. Sikuuli veija, ko zege prameiri sikuuli ko vo yi Junia Sekondeiri Sikuuli, wo taa ye zera mo, ye ko ta ye fefeo mo se bu maama vo sikuuli se ko yi konto. Tekenekal Sikuula de totonj berem sikuula nenene Koleja de wo taa wora se balo na wo vo da to vo. Univesiti de sikuula kamuna yadwonna de wo taa wora se balo na paase ba tesa lanyerane to vo.

2. Sikuuli veija naa tɔn-yeino ye se ko pa nɔɔno swa mo poore se o wane o lɔre kolo maama na lana ko pa nabiino se ko ja wopwolo de yezura ko ba to. Ko jege se ko ja nimɔɔ de badwonjo mo ko ba de sateene logo banja ne, de nabiina dwi maama de wejɔɔna dwi maama se ko zeini logo banja tigusim totonj dwi maama na woli logo maama yezura to.

3. Tiina jege chwonja se ba kuri ba na wo taa lage se ba bia zamese tɔn sikuuli delo dwi wone to.

Wadaa 27

1. Nɔɔno maama wae o tɔge o ke o nabaara kekeo o na lage tei, de keina yadwonna, de "Science" na jaane wodonno telo maama ko ba nabiina jirim naa wolim nwaane to.

2. Nnọ maama na popone o tnt o na yei kolo maama logo lam nwaane to, fee wora se ba zeini naa ba woli o se o ne ko maana.

Wadaa 28

"United Nations" nia yanto ye se ko pa nabiino maama logo banja wolim, de wopwolo de yezura mo.

Wadaa 29

1. Nnọ maama jege fee totona se o ke o na zoore takeiri delo maama ne to se ko pa se o taa ye nn-nwem se o nwea ke ywonni.

2. Nnọ fee totona keiri wone o jege se o de wade sem na lage tei to mo. O ba jege se o ke o gaale naa o ke o choge badwonna wo. O nam ba jege chwonja o ke o choge kogo ywonni de nnọ wopwolo, kogo zula nwaane.

3. Nnọ maama na toge nabiina nwea de logo banja chega chwonja wade sento o jege se o toge "United Nations" na lage se ko de tei to mo.

Wadaa 30

Nnọ, naa nnọ, naa teo ye zan ba bonje we ba wo wane ba ke wonjo se ko leiri naa ko choge nia yanto ba na tin tnt konto ne to.
